

FINLYANDIYA TA'LIM TIZIMI VA MAMLAKATNING PIRLS XALQARO
TADQIQOTIDAGI ISHTIROKI

Karimberdiyev Qodir Komilovich
A.Avloniy nomidagi nomidagi milliy-tadqiqot
instituti doktoranti

Annotatsiya: Maqolada Finlyandiyada ta'lim tizimi va mamlakatning PIRLS xalqaro tadqiqotidagi ishtiroki, mamlakatda ta'lim siyosatining asosiy maqsadi haqida fikr yuritilgan. Shuningdek, boshlang'ich sinflarda til/o'qish bo'yicha o'quv dasturi tahlil qilingan bo'lib, unda maxsus o'qish tashabbuslari, o'quvchilarning o'qishdagi muvaffaqiyati haqida yoritiladi.

Kalit so'zlar: Finlyandiya, ta'lim, xalqaro tadqiqot, PIRLS, ta'lim sifati, milliy ta'lim, o'qish savodxonligi

СИСТЕМА ОБРАЗОВАНИЯ ФИНЛЯНДИИ И УЧАСТИЕ СТРАНЫ В
МЕЖДУНАРОДНОМ ИССЛЕДОВАНИИ PIRLS

Каримбердиев Кадир Комилович,
Докторант института
Национальное исследование им. А. Авлони

Аннотация: В статье рассматривается система образования в Финляндии и участие страны в международном исследовании PIRLS, основной цели образовательной политики страны. Кроме того, была проанализирована учебная программа по языку/чтению в начальных классах, выделив особые инициативы в области чтения и достижения учащихся.

Ключевые слова: Финляндия, образование, международное исследование, PIRLS, качество образования, национальное образование, читательская грамотность.

THE FINNISH EDUCATION SYSTEM AND THE COUNTRY'S PARTICIPATION IN
PIRLS

Karimberdiev Kodir Komilovich,
Doctorant student of the National
Research Institute named after A. Avloni

Annotation: The article discusses the education system in Finland and the country's participation in the PIRLS international study, the main goal of the country's education policy. Also, the language/reading curriculum in the elementary grades was analyzed, highlighting special reading initiatives and student achievement.

Key words: *Finland, education, international assessment, PIRLS, education quality, national education, reading literacy.*

Bugungi kunda O'zbekistonda ta'lim sohasiga katta e'tibor qaratilmoqda. Jumladan 2023-yilni "Insonga e'tibor va sifatli ta'lim" yili deb e'lon qilindi va ta'lim sifatini oshirish – Yangi O'zbekiston taraqqiyotining yakkayu yagona to'g'ri yo'li ekanligi ta'kidlandi. Ta'lim sifatini yangi bosqishga olib chiqishda xalqaro tajribalarni o'rganish, xususan, dunyodagi yuqori natijalarga erishgan mamlakatlarning ta'lim sohasidagi tajribalarni o'rgangan holda milliy ta'lim tizimini yanada boyitish muhim sanaladi. Bunday davlatlar sirasiga xalqaro tadqiqotlarda yuqori natijalarga erishib kelayotgan Finlyandiya ta'lim tajribasini namuna sifatida keltirish mumkin.

Ta'kidlash o'rinliki, Finlyandiyada ta'lim barcha fuqarolarning fundamental huquqi hisoblanadi va mamlakatda ta'lim siyosatining asosiy maqsadi barcha fuqarolarga yoshi, millati, yashash joyi, moliyaviy ahvoli yoki ona tilidan qat'iy nazar, ta'lim olish uchun teng imkoniyatlarni taqdim etishdir [1].

Finlyandiya hukumati fundamental ta'limning umumiy maqsadlarini va fanlar o'rtasida o'qitish vaqtini taqsimlashni belgilaydi. Ta'lim bo'yicha Milliy agentlik Ta'lim va Madaniyat vazirligiga hisobot berib, fundamental va umumiy o'rta ta'lim, shuningdek, erta yoshdagi bolalarni ta'limi va tarbiyasi bo'yicha milliy o'quv dasturlarini ishlab chiqadi. Agentlik, shuningdek, ta'limni moliyaviy qo'llab-quvvatlaydi, o'quv xizmatlarini taklif qiladi va ta'limni rivojlantirish loyihalarini tashkil qiladi. Munitsipalitetlar umummilliy ko'rsatmalarga muvofiq maktab ta'limini tashkil etishda sezilarli erkinlikka ega, maktablar va o'qituvchilar esa milliy o'quv dasturi asosida tayyorlangan hududiy (shahar) o'quv dasturining ko'rsatmalari doirasida pedagogik amaliyot va o'quvchilarni baholash usullari bo'yicha mustaqillikka ega.

O'quvchilarning aksariyati davlat tomonidan moliyalashtiriladigan maktablarda o'qishadi. Xususi maktablar boshqa davlat maktablari kabi bir xil miqdordagi davlat mablag'larini oladi va bir xil ta'lim siyosatiga amal qiladi.

Majburiy ta'limdan oldin, har bir bola bir yillik maktabgacha ta'limda o'qishi kerak, bu esa munitsipalitetlarni ta'minlashi shart. Majburiy ta'lim odatda bola 7 yoshga to'ladigan yildan boshlanadi va u to'qqiz yilni (1-9-sinflar) o'z ichiga oladi. Fundamental ta'lim barcha o'quvchilar uchun bepul bo'lib, darsliklar va boshqa materiallar, bepul kundalik ovqatlanish, sog'liqni saqlash va boshqa ijtimoiy xizmatlarni o'z ichiga oladi.

Fundamental ta'limdan keying ta'lim umumiy va kasbiy ta'limni o'z ichiga oladi. Ikkalasi ham uch yillik o'quv dasturiga ega va amaliy fanlar universiteti va universitetlarda o'qishni davom ettirish uchun umumiy talablarni bajaradi. Birinchi milliy imtihon, ya'ni abituriyentlik imtihonlari umumiy o'rta ta'limning oxirida o'tkaziladi. 2021-yilda majburiy ta'lim bola 18 yoshga to'lgunga qadar uzaytirildi va unga maktabgacha ta'lim, fundamental va umumiy o'rta ta'lim kiradi. Umumiy o'rta ta'lim avvalgi ta'lim bosqichlari kabi bepuldir [2].

Finlyandiya 2011-yildan beri PIRLS xalqaro tadqiqotida ishtirok etib kelmoqda. Finlyandiya boshqa bir qancha xalqaro o'quvchilarni baholash tadqiqotlarida ham

qatnashadi. Finlyandiya ta'lim tizimining kuchli va zaif tomonlarini PIRLS va boshqa o'qish savodxonligini baholash asosida o'rganuvchi bir qancha maqola va hisobotlar chop etilgan. O'qish savodxonligini turlicha baholash erta bolalik, fundamental va umumiy o'rta ta'limda milliy o'quv dasturini ishlab chiqishga, shuningdek, savodxonlikni oshirish milliy strategiyasini ishlab chiqishga ta'sir ko'rsatdi [3]. Baholash natijalari ham o'qish darajasini oshirish bo'yicha bir qancha tashabbuslarni keltirib chiqardi.

Boshlang'ich sinflarda til/o'qish bo'yicha o'quv dasturi

Finlyandiya 2014-yilda fundamental ta'lim uchun yangi o'quv dasturi joriy etilgan va 2016-yilda amaliyotga joriy etilgan. O'quv dasturi har bir fan bo'yicha o'quv maqsadlarini belgilaydi va mazmunni umumiy darajada tavsiflaydi. Yangi ta'lim dasturida quyidagi yetti kompetensiya sohalari barcha maktab fanlarida o'z aksini topadi: Fikrlash va o'rganishni o'rganish; Madaniy kompetensiya, o'zaro ta'sir va o'zini namoyon qilish; O'ziga g'amxo'rlik qilish va kundalik hayotni boshqarish; Savodxonlik; Axborot va kommunikatsiya texnologiyalari (AKT) bo'yicha kompetensiya; Kasbiy kompetensiyalar va tadbirkorlik; Ishtirok etish, jalb qilish va barqaror kelajakni qurish kabilardir. Milliy asosiy o'quv dasturida ona tili va adabiyoti fanidan o'qishni o'rgatish bo'yicha ko'rsatmalar mavjud. Ko'p savodxonlik va AKT kompetensiyasining transversal kompetensiyalari savodxonlik va o'qish ko'nikmalariga ham katta e'tibor beradi. Ko'p savodxonlik - ma'lumot og'zaki, vizual, auditorlik, raqamli va kinestetik belgilar tizimlari va ularning kombinatsiyasi orqali taqdim etilganda, yoshga mos keladigan matnlarni topish, sharhlash, yaratish va baholash qobiliyatidir. AKT kompetensiyasi amaliy ko'nikmalar va shaxsiy ishlab chiqarish, AKTdan mas'uliyatli va xavfsiz foydalanish, axborotni boshqarish va so'rovga asoslangan va ijodiy ish, o'zaro ta'sir va tarmoqni o'z ichiga oladi.

Milliy o'quv dasturida o'quv maqsadlari va fanlar mazmunidan tashqari har bir fan bo'yicha o'qitish vaqtining minimal miqdori yiliga haftada bir necha darslar soni sifatida belgilangan. Ona tili va adabiyoti bo'yicha o'qitishning minimal miqdori 1 va 2-sinflarda haftasiga 14 dars (har bir dars uchun 45 daqiqa), 3-6-sinflarda haftasiga 18 dars va 7-9-sinflarda haftasiga 10 ta dars hamda har bir sinf uchun haftada darslarni sinflar bo'yicha qanday taqsimlashni hal qilish belgilangan bo'lib, ular 3-6-sinflar uchun haftasiga 18 ta darsni uchinchi sinf uchun haftasiga 5 ta dars, to'rtinchi sinf uchun haftasiga 5 ta dars, beshinchi sinf uchun haftasiga 4 ta dars va oltinchi sinf uchun haftasiga 4 ta dars sifatida taqsimlashlari mumkin. Ta'kidlash o'rinliki munitsipalitetlar o'qitishning minimal miqdoridan oshib ketishga qaror qilishlari ham mumkin.

Fin tili va nisbatan kamroq foydalaniladigan tillar uchun alohida ona tili o'quv dasturlari qo'llaniladi: shved, sami, fin romani va fin imo-ishora tili. O'qishni o'rgatish bo'yicha ko'rsatmalar mohiyatan bir xil (ayniqsa fin, shved va sami tillari uchun). Quyidagi tavsif fin tilini ona tili sifatidagi o'quv dasturiga asoslanadi, chunki bu o'quvchilarning katta qismiga o'qitiladigan o'quv dasturidir.

Ona tili va adabiyoti o'quv dasturining umumiy maqsadi o'quvchilarni faol va mas'uliyatli muloqotchi, kitobxon bo'lib yetishtirishdan iborat. Ta'lim o'quvchilarning til va madaniy ko'nikmalari va tajribasiga asoslangan bo'lishi kerak va turli xil muloqot qilish (shu jumladan o'qish) uchun imkoniyatlarni taklif qilishi kerak, bu orqali o'quvchilar o'zlik

va o'zini o'zi qadrlashlari mumkin. Har bir mavzu bir qator matnlarda asosga ega bo'lishi va keng tasavvurga ega bo'lishi kerak; matnlar og'zaki yoki yozma, badiiy yoki real, og'zaki, obrazli, ovoqli, grafik yoki ularning kombinatsiyasi bo'lishi mumkin.

1-2-sinflarda ona tili va adabiyotini o'qitishda asosiy e'tibor o'qish va yozish ko'nikmalarini shakllantirish, o'rganish va o'zaro muloqot qilish ko'nikmalarini shakllantirishga qaratilgan. O'qitishning maqsadi tilga, ifodalashga, turli matnlarni yaratish va izohlashga qiziqishni shakllantirishdir. "Ona tili va adabiyoti" fanining 1 va 2-sinflarda to'rtta mazmun yo'nalishi mavjud: interfaol vaziyatlarda harakat qilish; matnlarni sharhlash; matnlarni yaratish; va til, adabiyot va madaniyatni tushunish. Matnlarni sharhlash maqsadlari quyidagilardan iborat:

- Tovush, harf, bo'g'in, so'z, gap, yakun belgisi, sarlavha, matn va tasvirdagi kerakli tushunchalarni o'qish va mashq qilishni o'rganish;
- Tushunish ko'nikmalarini qo'llab-quvvatlash va tushunish strategiyalarini mashq qilish;
- Turli matnlarni, ularning mazmuni va tuzilishini o'qish va izohlash; matnlarni tasvirlar bilan izohlash; bolalar adabiyoti, oddiy axborot matnlari va ommaviy axborot vositalari matnlarni sharhlash
- Matnlardagi so'z va iboralarning ma'nolarini, shuningdek, so'z tanlovini ko'rib chiqing va tushunchalar doirasini kengaytirish;
- Hikoya, tavsif va yo'naltiruvchi matnlarda zamon, tartib va o'rinni ifodalashning turli usullari bilan tanishing, hikoyaning asosiy tushunchalaridan, ya'ni bosh qahramon, voqea sodir bo'lgan joy va vaqt, va hokazolardan foydalanishni o'rganish;
- O'qish tajribasini turli yo'llar bilan boshqalar bilan bo'lishish, matnlar mazmunini muhokama qilish va matnni o'z so'zlari bilan aytib berishni mashq qilish; o'z atrofini kuzatish orqali ma'lumot izlashni mashq qilish, shuningdek, boshqalarga ma'lumot berishni mashq qilish.

Bundan tashqari, turli sohalardagi savodxonlikning transversal kompetentsiya sohasida o'quvchilar turli xil matnlardan foydalanish va ishlab chiqarish, ulardan zavqlanish va ular orqali o'zlarini ifoda etishga rag'batlantiriladi. O'quvchilarning asosiy o'qish va yozish ko'nikmalari turli mavzulardagi savodxonlik amaliyotlari orqali rivojlanishi va yanada ravon bo'lishi kerak. Shuningdek, ular xayoliy va real dunyo o'rtasidagi munosabatni, muallifning kelib chiqishini va tanqidiy fikrlashni rivojlantirish uchun matn maqsadini ko'rib chiqishga qaratilgan. AKT kompetensiyasi sohasida o'quvchilarga asosiy qidiruv tizimlaridan foydalanish, turli vositalarni sinab ko'rish va turli mavzular va shaxsiy qiziqishlar bo'yicha ma'lumot olish uchun kichik topshiriqlarni bajarish tavsiya etiladi.

3-6-sinflarda o'qitish asosiy e'tiborni o'rganish va o'zaro ta'sir ko'rsatish ko'nikmalarini mustahkamlashga, o'qishning sevimli mashg'ulotlariga, ravon va xilma-xil o'qish va yozish ko'nikmalariga qaratadi. Matnlarni sharhlash va ishlab chiqarish bilan bog'liq holda o'quvchilar til va adabiyot vositalarining xususiyatlarini o'rganadilar. Qisqa matnlarni o'qish to'liq asarlarni o'qish va turli o'qish tajribalarini almashishga o'tadi. Tarkib sohalari 1 va 2-sinflar bilan bir xil, ammo matnlarni sharhlash maqsadlari quyidagilardan iborat:

- Tasvir va matnni uyg'unlashtirgan badiiy, badiiy adabiyot va media matnlar kabi turli matnlarni ravon o'qishni mashq qilish, vaziyat va maqsadga muvofiq matnni tushunish strategiyalari va fikrlash qobiliyatlarini qo'llash; o'z o'qish qobiliyatlarini kuzatish va baholash;

- Turli matnlarni tadqiq qilish va taqqoslash orqali matnni talqin qilish ko'nikmalarini chuqurlashtirish; hikoya qiluvchi, tavsiflovchi, yo'naltiruvchi va oddiy pozitsion matnlarning lingvistik va matn xususiyatlarini tan olishni o'rganadi.

- So'zlarning ma'nolari, sinonimlari, til obrazlari, gaplar, tushunchalar va ularning ierarxiyasini tushuntirish, solishtirish va mulohaza yuritish; so'zlarni ma'no va shaklga ko'ra tasniflash (so'z turkumlari); turli olmoshlarning ma'nolarini ko'rib chiqing va fe'llarning shaxs va zamon shakllaridagi fleksiyasini o'rganish;

- Bolalar va yoshlar uchun birgalikda tanlab olingan va o'zlari tanlagan adabiyotlarni, shu jumladan butun asarlarni o'qing va tinglash;

- Turli manbalardan ma'lumot izlash va o'qish orqali bilimlarni kengaytirish;

- Matnlar va manbalarning ishonchliligini baholashda mashq qilish.

Bundan tashqari, matnlarni sharhlashni o'rgatish matnlarni ishlab chiqarish bilan uzviy bog'liqdir. O'qitish o'quvchini ijobiy o'qish uchun imkoniyatlar yaratish, axborotga bo'lgan ehtiyojini qondirish va o'qish tajribasini baham ko'rish orqali, shuningdek, multimedia muhitida adabiyot, ommaviy axborot vositalari va boshqa matnlarga bo'lgan bilim va qiziqishini rivojlantirishga undashi kerak. Turli sohalardagi savodxonlikning transversal kompetentsiya sohasida o'quvchilar turli muhit va kontekstlarda o'qish va yozishning asosiy ko'nikmalari va usullarini egallashda muvaffaqiyatga erishishlari kutiladi. Ular fantastika, badiiy adabiyot va argumentlarni tahlil qilishni va ular orasidagi farqni tan olishni mashq qiladilar. O'quvchilar matnlar turli maqsadlarga ega ekanligini tushunishlari uchun matn muhitini kuzatish va sharhlashda rahbarlik qiladilar, bu ularda ishlatiladigan qurilmalarni tanlashga ta'sir qiladi. Bundan tashqari, AKT kompetentsiyasi sohasida talabalarga turli xil manbalarda ma'lumot topish uchun qidiruv tizimlaridan foydalanish tavsiya etiladi. Ular axborot ishlab chiqarish uchun manbalardan foydalanish va ma'lumotni tanqidiy baholashni mashq qilish uchun yo'l-yo'riq ko'rsatadilar. Talabalar o'zlari uchun mos bo'lgan ifoda usullarini izlashga, shuningdek, ish jarayoni va mahsulotlarini hujjatlashtirish va baholashda AKTdan foydalanishga ilhomlantiriladi.

O'quvchilarning o'qishdagi muvaffaqiyatini kuzatish

O'qish darajasi ona tili va adabiyoti fanidan baholanadi. O'qituvchilar sinfda o'quvchilarni baholash uchun mas'uldirlar va odatda o'qituvchilar tomonidan o'tkaziladigan imtihonlar, darslik asosidagi imtihonlar va o'quvchilar rivojlanishini doimiy kuzatishni o'z ichiga olgan baholash usullarini tanlashlari mumkin. O'quv dasturiga 6 va 9-sinf o'qituvchilari uchun o'quvchi 8 ("yaxshi") ball olish uchun qanday ko'nikma va bilimlarga ega bo'lishi kerakligi haqida ko'rsatmalar kiritilgan. Ushbu ko'rsatma 2021-yil kuzida ba'zi boshqa belgilarga uzaytirildi.

O'quvchilar topshirishi mumkin bo'lgan yagona milliy imtihon - bu umumiy o'rta maktabning oxirida o'tkaziladigan insho va o'qishni tushunish vazifalarini o'z ichiga olgan imtihondir.

Ta'lim to'g'risidagi qonunga [4] muvofiq, o'quv natijalarini o'lchash uchun milliy va xalqaro baholash kabi tashqi baholashlar qo'llaniladi. Keng miqyosli milliy baholashlar maktab fanlariga qaratilgan bo'lib, namunaviy hisoblanadi va Finlyandiya Ta'limni Baholash Markazi (FINEEC) tomonidan o'tkaziladi. O'qish malakasi Ona tili va adabiyoti fanini baholashga kiritilgan bo'lib, unda 2019-yilda 9-sinf o'quvchilari uchun so'nggi milliy baholash (fin va shved tillari) o'tkazildi. Baholash matnlarni tarjima qilish va yaratish hamda til, adabiyot va madaniyatni tushunishni qamrab oldi. 2018-yilda FINEEC umumta'lim maktablarida matematika, ona tili va adabiyoti bo'yicha o'quvchilarning ko'nikmalarini rivojlantirishni uzunlamasına baholashni boshladi. Xuddi shu o'quvchilar bir necha sinflarda baholanadi.

FINEEC shuningdek, sami tillari, roman tili va fin imo-ishora tilidagi o'rta maktablarda o'rganish natijalarini baholadi. Milliy baholashdan tashqari, xalqaro baholashlar (masalan, Ta'lim yutuqlarini baholash xalqaro assotsiatsiyasi [IEA] PIRLS va Xalqaro kompyuter va axborot savodxonligini o'rganish [ICILS] va Iqtisodiy hamkorlik va taraqqiyot tashkiloti [OECD] ning O'quvchilarni xalqaro baholash dasturi [PISA] o'qish malakasini nazorat qilish uchun qo'llaniladi. Ular o'quv rejalari va o'quv maqsadlarini yangilash uchun ham qo'llaniladi.

Maxsus o'qish tashabbuslari

So'nggi o'n yil ichida savodxonlik ko'nikmalari va ayniqsa o'qishga qiziqish bo'yicha 40 dan ortiq tashabbuslar, loyihalar yoki kasbiy rivojlanish dasturlari mavjud (masalan, Finlyandiya o'qish markazi loyihalari).¹ Asosiy o'quv dasturida bo'lgani kabi, ko'p savodxonlik tushunchasi bir nechta milliy o'qish tashabbuslarida ta'kidlangan. 2017-yilda Ta'lim va madaniyat vazirligi bolalarning savodxonligi va o'qishga bo'lgan qiziqishini rivojlantirish bo'yicha ko'rsatmalar loyihasini ishlab chiqish uchun Milliy savodxonlik forumini belgiladi. Bu ish 2019-yilda Finlyandiya Ta'lim milliy agentligi boshchiligidagi Savodxonlik harakati dasturi tomonidan davom ettirildi, bu ham ko'p savodxonlik, ham ko'p tillilik muhimligini targ'ib qiladi. Dastur asosida Finlyandiyaning birinchi Milliy savodxonlik strategiyasi yaratildi. Strategiyaning maqsadi savodxonlik ko'nikmalarini barcha sohalarda keng e'tirof etish va amaliyotni rivojlantirishdan iborat bo'lib, har bir kishi hayoti davomida o'z savodxonligi uchun qo'llab-quvvatlanadi va mustahkamlanadi. Strategiya ko'p savodxonlik ko'nikmalarini mustahkamlash va o'qishni rag'batlantirishga qaratilgan.

Finlyandiya'dagi ko'plab dasturlar nafaqat bolalarning bosma materiallarni o'qishini, balki ularning onlayn matnlarni o'qishini va mediasavodxonlik ko'nikmalarini (masalan, Yangi savodxonlik dasturi va CRITICAL) kuchaytirishga qaratilgan. Ko'pgina tashabbuslar o'qish quvonchini targ'ib qilishga qaratilgan, masalan, maktablarga kitob paketlarini sovg'a qilish (Lukuklaani), yangi bolalar adabiyotini joriy etish (masalan, Lukemo), o'qish diplomiga ariza berish (masalan, Lukutaito kuuluu kaikille) yoki muallifning maktablarga tashrifi (Fin o'qish markazi [6]) shular jumlasidan. Immigratsion oilalar va ko'p tillilik Finlyandiya o'qish markazi bolalarning ko'p tilliligini va o'z ona tillarini bilishini qo'llab-

¹ Fin o'quv markazi. (n.d.). The Finnish Reading Center. Retrieved from <http://www.lukukeskus.fi/the-finnish-reading-center/>

quvvatlash uchun immigrant oilalar, bolalar bog'chalari va maktablarning imkoniyatlarini o'rganayotgani uchun ham qayd etilgan.

O'zbekistonda maktab ta'limini tizimini yanada rivojlantirish, bunda xalqaro tajribalardan foydalanish, xalqaro tadqiqotlarda (PIRLS, TIMSS, PISA va boshq.) ishtirok etish hamda tadqiqot natijalari asosida maktab ta'limi, o'quv dasturlari hamda darsliklarni zamon talablari asosida joriy etish muhim sanaladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining parlamentga murojaatnomasi, 2023-yil - «Insonga e'tibor va sifatli ta'lim» yili
2. Finlyandiya milliy ta'lim agentligi. (2022). *The Finnish education system*. Retrieved from <https://www.oph.fi/en/education-system>
3. Finlyandiya milliy ta'lim agentligi. *Kansallinen lukutaitostrategia 2030* [National Literacy Strategy 2030]. Retrieved from https://www.oph.fi/fi/tilastot-jajulkaisut/julkaisut/kansallinen_lukutaitostrategia-2030
4. Finlex. (1998). Basic Education Act, section 21. Retrieved from <https://www.finlex.fi/fi/laki/kaannokset/1998/en19980628.pdf>
5. Fin o'quv markazi. (n.d.). The Finnish Reading Center. Retrieved from <http://www.lukukeskus.fi/the-finnish-reading-center/>
6. Fin o'quv markazi. (n.d.). *Author visits*. Retrieved from <https://lukukeskus.fi/en/author-visits/>